

Αθήνα, 23 Σεπτεμβρίου 2009

**Εισήγηση του προέδρου του ΣΑΤΕ
Γεώργιου Βλάχου στο
Διήμερο ΤΕΕ για τις Μελέτες Δημόσιων Έργων**

Κύριοι συνάδελφοι,

Θα μου επιτρέψετε να αντιστρέψω, σε σχέση με το πρόγραμμα που έχει διανεμηθεί, τη σειρά των θεμάτων τα οποία έχω χρεωθεί για να μιλήσω.

Πολύς λόγος – και δικαίως – έχει γίνει τα τελευταία χρόνια για τη δημοπράτηση έργων με το Σύστημα Μελέτη – Κατασκευή. Κατ' αρχήν και κατά τη βούληση του νομοθέτη, πρέπει να επισημάνω, το σύστημα αυτό οφείλει να εφαρμόζεται:

1. Στις περιπτώσεις έργων που επιδέχονται ειδικούς τρόπους κατασκευής ή και μεθόδους που καλύπτονται από ειδική τεχνογνωσία.
2. Σε έργα με ιδιομορφίες ως προς τον τρόπο και τις φάσεις κατασκευής τους.
3. Σε έργα που κρίνεται σκόπιμος ο συνδυασμός βελτίωσης ή ολοκλήρωσης ή αναθεώρησης υπάρχουσας μελέτης της υπηρεσίας, με την κατασκευή ή αναζήτηση εναλλακτικών λύσεων.

Σε κάθε περίπτωση στο Σύστημα Μελέτη – Κατασκευή έχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

Ως προς τα πλεονεκτήματα θα πρέπει να αναφέρουμε τα άμεσα και προφανή, όπως:

- Συντόμευση χρόνου εκπόνησης μελετών,
- Αξιοποίηση νέων – εξελιγμένων τεχνολογικών λύσεων,
- Δυνατότητα εναλλακτικών λύσεων για τον Κύριο του έργου,

καθώς και τα έμμεσα, όπως:

- Αυξημένη συνεργασία – από το αρχικό στάδιο σχεδίασης του έργου – μεταξύ μελετητών και κατασκευαστή με την συνακόλουθη «όσμωση» γνώσεων και εμπειριών,
- Έλεγχος – Ευθύνη του κοστολογίου,
- Μεγαλύτερη διασφάλιση του Κυρίου του Έργου από πιθανές ανατροπές μελέτης και οικονομικές υπερβάσεις,
- Δυνατότητα συμμετοχής στον υγιή ανταγωνισμό περισσότερων μελετητών ή μελετητικών γραφείων,
- Διασφάλιση ότι οι διαγωνιζόμενοι εργολήπτες θα έχουν πραγματικό ενδιαφέρον και θα έχουν ουσιαστικά κοστολογήσει το έργο.

Στα μειονεκτήματα θα πρέπει να συμπεριλάβουμε τα εξής:

- Προβλέπεται μειωμένος χρόνος δημοσιότητας – από την δημοσίευση / διάθεση τευχών – ως την διεξαγωγή του διαγωνισμού. Ο χρόνος των σαράντα ημερών εάν συνυπολογιστούν και οι ημέρες που μεσολαβούν ως την διάθεση των τευχών είναι ιδιαίτερα συμπιεσμένος.

- Συνήθως ο χρόνος αξιολόγησης επιμηκύνεται – πολλές φορές άσκοπα – όπως, επίσης, και ο χρόνος εκδίκασης των ενστάσεων.
- Οι απαιτήσεις του επιπέδου των μελετών είναι συνήθως πέραν των προβλεπόμενων στην νομοθεσία, δηλαδή «Προμελέτη ή Οριστική μελέτη για κτιριακά έργα» (βλ. άρθρ. 10 παρ. 2 του ΠΔ 609/85).

Με αυτά ως δεδομένα, ο κατά κανόνα ασφυκτικά περιοριστικός χρόνος προετοιμασίας της τεχνικής προσφοράς, αλλά και το κόστος συμμετοχής στον διαγωνισμό, καθίστανται όροι απαγορευτικοί για πολλές επιχειρήσεις, που υπό διαφορετικές συνθήκες θα μπορούσαν να συμμετάσχουν, αυξάνοντας τον συναγωνισμό, επ' ωφελεία του έργου, αλλά και του Κύριου του έργου.

Συχνά, μέσω των προκηρύξεων, προδιαγράφονται υλικά, μηχανήματα ή τεχνολογίες μονοσήμαντες, χωρίς αυτό να δικαιολογείται για λόγους τεχνικών απαιτήσεων. Δημιουργούνται έτσι σοβαρές υπόνοιες «φωτογραφικών» προδιαγραφών, με δυσμενείς επιπτώσεις τόσο στη διαγωνιστική διαδικασία, όσο και σ' αυτό καθ' αυτό το έργο.

Εξάλλου, η διαδικασία συγκρότησης των Επιτροπών Αξιολόγησης, με επιλογή των μελών από ένα πρόσωπο, το οποίο είναι το ίδιο επί μακρό διάστημα (π.χ. Δήμαρχος ή Προϊστάμενος Δ/σας Υπηρεσίας), δημιουργεί αυξημένες υπόνοιες για δυνατότητα προσυμφωνίας και χειραγώγησης της διαδικασίας.

Κατά την άποψή μας, πολλά από τα μειονεκτήματα μπορούν να αντιμετωπισθούν με πολύ απλές νομοθετικές παρεμβάσεις, όπως:

1. Αυστηρή επιλογή των έργων που δημοπρατούνται με αυτό το σύστημα δημοπράτησης και, άλλωστε, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο αντίστοιχο άρθρο του ΠΔ 609/85. Εάν τμήμα έργου – και όχι το σύνολό του – πληροί τις απαιτήσεις του νόμου, τότε να εφαρμόζεται μόνο για το συγκεκριμένο τμήμα η αξιολόγηση, ενδεχομένως με αύξηση του συντελεστή ρ της παρ. 5, αρθρ. 10 του ΠΔ 609/85.
2. Αύξηση – ως και διπλασιασμός του χρόνου δημοσιότητας προ της δημοπράτησης, ούτως ώστε να επαρκεί ο χρόνος για την σύνταξη των απαιτούμενων μελετών.
3. Σύνταξη «Κανονισμού Μελετών Έργου» και «Προτύπων Κατασκευής Έργου», που έτσι κι αλλιώς προβλέπονται από την παρ. 2, αρθρ. 10 του ΠΔ 609/85, με όσο το δυνατό απλούστερες και σαφείς απαιτήσεις.

Τα ανωτέρω τεύχη θα είναι κατά το δυνατόν γενικής εφαρμογής ανά ομάδα Έργων (πχ. για βιολογικούς καθαρισμούς, ΧΥΤΑ, κτιριακά κλπ).

4. Δημιουργία Σώματος Αξιολογητών από διπλωματούχους μηχανικούς αυξημένης εμπειρίας και προσόντων και επιλογή τους δια κλήρωσης (πιθανόν ανά Γεωγραφική Περιφέρεια), ούτως ώστε να μην γνωρίζουν εκ των προτέρων οι διαγωνιζόμενοι ποιοι θα αξιολογήσουν την προσφορά τους. Δεν είναι, βέβαια, «υγιές» το φαινόμενο οι ίδιοι αξιολογητές να αξιολογούν επί χρόνια και για διάφορα έργα, τις προσφορές των ίδιων διαγωνιζομένων. Ανάλογες ρυθμίσεις να ισχύουν και για τους εκπροσώπους του ΤΕΕ και των εργοληπτικών οργανώσεων.
5. Σαφείς οδηγίες και αυστηρές κυρώσεις σε συντάκτες τευχών δημοπράτησης με φωτογραφικές διατάξεις, οι οποίες και δεν αιτιολογούνται τεχνικά και επιστημονικά. Προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί να θεσμοθετηθεί αρμοδιότητα για τις οργανώσεις των μελετητών.

6. Σαφείς οδηγίες (εγκύκλιος) για τους χρόνους συνεδριάσεων και αποφάσεων των επιτροπών αξιολόγησης.

7. Θεσμοθέτηση υποχρεωτικών βραβείων για τις τρεις πρώτες τεχνικές προσφορές και αμοιβή μελών επιτροπής.

Συμπερασματικά – και παρόλο που όλα αυτά δεν αποτελούν ολοκληρωμένη εργασία – πιστεύουμε ότι αν υιοθετηθούν με την στήριξη των οργανώσεων Μελετητών και Κατασκευαστών είναι δυνατόν:

- το σύστημα να λειτουργήσει απρόσκοπτα,
- να απαλλαγεί από τις σοβαρές υποψίες αδιαφάνειας,
- να λύσει σε σημαντικό βαθμό τα προβλήματα αδυναμίας εκπόνησης μελετών από τις υπηρεσίες του δημοσίου,
- να προάγει την απαραίτητη, ούτως ή άλλως, συνεργασία μεταξύ των μελετητών και των κατασκευαστών,

τελικά, να βοηθήσει στην αναβάθμιση της ποιότητας των έργων.

Κύριοι συνάδελφοι,

Έρχομαι τώρα στα υπόλοιπα θέματα στα οποία – κατά το πρόγραμμα – οφείλω να αναφερθώ. Θα το κάνω απολύτως κωδικοποιημένα.

Ως προς την επίβλεψη των έργων θεωρούμε «εκ των ων ουκ άνευ»:

- Την ενίσχυση της δημόσιας διοίκησης – σε στελέχη, εξοπλισμό και σαφείς οδηγίες – ώστε να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στην παραγωγή των δημόσιων έργων
- Την συμμετοχή του μελετητή στην επίβλεψη των έργων, με συμβουλευτικό - βοηθητικό ρόλο, αλλά και ευθύνη για τις οικονομικές προβλέψεις της μελέτης του.

Σε κάθε περίπτωση ένα δημόσιο έργο είναι αποτέλεσμα συλλογικής δουλειάς πολλών και διαφορετικών – ως προς τις γνώσεις, τις αρμοδιότητες και την ευθύνη – προσώπων. Είναι προφανές ότι θα πρέπει να καθοριστούν απολύτως διακριτές αρμοδιότητες και ευθύνες για τον καθένα, ώστε, ειδικά οι ευθύνες, να μην σφραγίζονται σε ένα και το αυτό πρόσωπο, τον κατασκευαστή.

Κεφαλαιώδους σημασίας στον σχεδιασμό και υλοποίηση των δημόσιων έργων είναι η ύπαρξη σαφών, σύγχρονων και αποτελεσματικών προτύπων και προδιαγραφών.

Είναι προφανές ότι αυτό πρέπει να ξεκινήσει από το κράτος, το οποίο οφείλει να εκσυγχρονιστεί ως προς τα θέματα Τυποποίησης, Κανόνων και Προδιαγραφών. Στην κατεύθυνση αυτή, νομίζω ότι όλοι συμφωνούμε πως πρέπει να προωθηθεί το ταχύτερο δυνατόν η εφαρμογή συστήματος που να περιλαμβάνει :

- πλήρεις αναλύσεις εργασιών
- κατάλογο εγκεκριμένων τεχνικών οδηγιών
- κατάλογο προτύπων για υλικά και διαδικασίες
- αξιόπιστο σύστημα εφαρμογής στην τιμολόγηση της κάθε εργασίας

Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, επιβάλλεται:

- Η επίσπευση των εργασιών μετάφρασης των Ευρωπαϊκών Προτύπων.
- Η ανάπτυξη συστήματος ενημέρωσης για πρόσβαση στα πρότυπα του ΕΛΟΤ μέσα από ευέλικτες μορφές διάθεσης αυτών (π.χ. ηλεκτρονικά).

- Η ενίσχυση – σε πρόσωπα και εξοπλισμό – των Φορέων του Δημοσίου, που έχουν σχετικές με την ποιότητα εκπαιδευτικές, συμβουλευτικές και ελεγκτικές αρμοδιότητες.
- Η συστηματική εκπαίδευση των φορέων υλοποίησης των τεχνικών έργων με έμφαση αυτών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και προσαρμογή των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης σύμφωνα με διεθνή πρότυπα και εξασφάλιση διαφάνειας στις διαδικασίες βεβαίωσης προσόντων φυσικών προσώπων.
- Η βελτίωση της υποστήριξης των ΜΜΕ παραγωγών σε θέματα εφαρμογής της τυποποίησης, ιδιαίτερα στην παραγωγή καινοτόμων προϊόντων.
- Η άμεση σύσταση Φορέα Εποπτείας της Αγοράς, για να εξασφαλίζεται η συμφωνία των προϊόντων και υλικών που κυκλοφορούν με τα ισχύοντα πρότυπα όπου αυτό απαιτείται.

Είναι όλα αυτά θέματα που έθεσε το ΤΕΕ υπόψη των κομμάτων με ειδικό υπόμνημα και με αυτά συμφωνούμε.

Σας ευχαριστώ